

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО

НАКАЗ

28 грудня 2023 року

м. Запоріжжя

№ 110 - ОД

Про затвердження та введення в дію Положення про підготовку та захист кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту) у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного

На підставі Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII та з метою вдосконалення організації публічного захисту кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного та відповідно до рішення вченої ради (протокол №5 від 26.12.2024р.),

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про підготовку та захист кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту) у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного (далі – Положення).
2. Положення ввести в дію з дати видання наказу.
3. Положення про організацію дипломування у Таврійському державному агротехнологічному університеті 2020 року вважати таким, що втратило чинність.
4. Керівникам структурних підрозділів університету організувати вивчення Положення та прийняти його до керівництва і обов'язкового виконання.
5. Контроль за виконанням даного наказу покласти на першого проректора ЛОМЕЙКА О.П.

Ректор університету,
доктор технічних наук, професор

Сергій КЮРЧЕВ

Проект вносить:
Перший проректор

Олександр ЛОМЕЙКО

Погоджено:

Юрисконсульт

Костянтин БОРИСОВ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПІДГОТОВКУ ТА ЗАХИСТ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ (ПРОЄКТУ)
В ТАВРІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

Запоріжжя
2023

Положення про підготовку та захист кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) в ТДАТУ /Ломейко О.П., Кувачов В.П., Галько С.В., Колокольчикова І.В., Іванова І.Є., Шокарев О.М., Вороніна Ю.Є. – Запоріжжя: ТДАТУ, 2023.

Зазначене Положення розроблено на підставі Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII.

Метою зазначеного Положення є вдосконалення організації, підготовки, оформлення, захисту та оцінювання кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів) здобувачів вищої освіти ТДАТУ.

У Положенні викладено загальні відомості про кваліфікаційні (дипломні) роботи (проєкти), їх мету, завдання та етапи, загальні вимоги до структури, обсягу та змісту кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів), підготовку до захисту та організацію захисту кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів) в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного.

Авторський колектив:

ЛОМЕЙКО О.П. – перший проректор, к.т.н., доцент

КУВАЧОВ В.П. – декан МТФ, д.т.н., професор

ГАЛЬКО С.В. – декан факультету ЕКТ, к.т.н., доцент

КОЛОКОЛЬЧИКОВА І.В. – декан ФЕБ, д.е.н., професор

ІВАНОВА І.Є. – декан факультету АТЕ, к.с.г.н., доцент

ШОКАРЕВ О.М. – керівник ННІЗУП, к.т.н., доцент

ВОРОНІНА Ю.Є. – голова методичної комісії ФЕБ, к.н.з держ. упр., доцент

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
Протокол засідання
Науково-методичної ради
університету
від 20 грудня 2023 року №5

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету
Протокол №5
від 26 грудня 2023 року

ПЕРЕДМОВА

Виконання і захист кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів є завершальним етапом навчання й одним із основних видів атестації у ТДАТУ і базується на інструктивно-методичних матеріалах Міністерства освіти і науки України, Національних стандартах України та інших керівних документах.

В університеті підготовка кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) регламентовано наказами:

- про затвердження тем, керівників;
- про допуск до підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- про призначення голів та членів екзаменаційної комісії (далі – ЕК) з державної атестації здобувачів вищої освіти (далі – ВО).

До підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) здобувачі вищої освіти допускаються деканом відповідного факультету (денна форма навчання), або керівником ННІЗУП (заочна форма навчання) при умові виконання навчального плану. Підготовка кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) здійснюється, як правило на випусковій кафедрі.

Випускові кафедри – це кафедри, відповідальні за підготовку фахівців з окремих професійних освітніх програм і забезпечують виконання кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів) або інші форми підсумкової атестації випускників за фахом.

Вид кваліфікаційної роботи випускника певного освітнього рівня (далі – ОР) визначається освітнім стандартом та освітньо-професійною програмою (ОПП або ОНП) відповідної спеціальності.

Кваліфікаційна робота – самостійно виконана здобувачем вищої освіти підсумкова робота, що виступає формою атестації та передбачається на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачем результатів навчання (компетентностей) вимогам освітньої програми, стандарту вищої освіти. Видами кваліфікаційних

робіт є: дипломний проєкт, дипломна робота.

Дипломний проєкт – це кваліфікаційна робота випускника певного освітнього рівня, яка становить собою кінцевий результат розробки нового продукту (споруди, технологічного процесу, механізму, програмного забезпечення тощо) з докладним опрацюванням певної частини (елемента, технологічної операції, вузла, підсистеми тощо) з урахуванням сучасного розвитку науки і техніки, економічних, екологічних, ергономічних вимог, а також вимог з охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Дипломна робота – це вид кваліфікаційна робота дослідного характеру випускника певного освітнього рівня, яка містить креативне вирішення актуальної наукової, науково-технічної, виробничої, науково-методичної тощо проблеми щодо об'єктів та предметів майбутньої діяльності фахівця (споруд, технологічних процесів, механізмів, програмного забезпечення тощо) шляхом теоретичного дослідження (аналізу, синтезу) актуальних питань, моделювання (фізичного або математичного) процесів, об'єктів, систем у певній галузі науки і техніки.

Для випускників ОР «Магістр» дипломна робота повинна бути закінченим дослідженням певної проблеми, а для ОР «Бакалавр» – мати фрагменти такого дослідження.

Кваліфікаційна (дипломна) робота (проєкт) повинна відповідати вимогам стандарту вищої освіти зі спеціальності, має бути виконана автором самостійно на основі опрацьованого найновішого теоретичного, нормативно-правового, статистичного і практичного матеріалу, містити власні розробки, висновки і пропозиції, бути належно структурованою та технічно оформленою.

Кваліфікаційні роботи можуть бути класифіковані:

за освітнім ступенем:

- на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти – кваліфікаційна робота (проєкт) бакалавра;
- на другому (магістерському) рівні вищої освіти – кваліфікаційна (дипломна) робота магістра.

за змістом та галузевою приналежністю:

- конструкторські – передбачають конструювання та розрахунок нових технічних пристроїв та систем або модернізацію існуючих з метою

покращення їх характеристик;

- технологічні – передбачають розробку нових виробництв, технологічних процесів, реконструкцію або технічне переоснащення існуючих підприємств, впровадження сучасних технологій тощо;
- інженерно-економічні – передбачають розробку економічно ефективних виробництв, процесів, систем та заходів щодо управління якістю продукції, управління проектами тощо;
- інформаційно-технологічні – передбачають розробку автоматизованих систем та їх компонентів, інформаційно-пошукових та експертних систем, WEB технологій;
- екологічні – передбачають проведення моніторингу екосистем, моделювання штучних екосистем, раціональне використання природних ресурсів, тощо;
- соціально-економічні – передбачають аналіз соціально-економічних процесів, розробку науково обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на їх стабілізацію, гармонізацію та шляхи розвитку;
- інші.

за характером виконання:

- індивідуальні;
- комплексні.

Індивідуальна кваліфікаційна (дипломна) робота (проект) є найпоширенішим видом і передбачає самостійну роботу здобувача ВО над темою дипломування під керівництвом викладача.

Комплексний проект (робота) виконується, якщо тема за обсягом та (або) змістом потребує залучення групи здобувачів ВО однієї або кількох спеціальностей. Залежно від того, які саме здобувачі ВО залучаються до такого проектування, вони можуть бути кафедральними, міжкафедральними, міжфакультетськими та міжвузівськими. У всіх випадках вони повинні мати логічно завершені та не дубльовані за змістом частини, які виконуються за індивідуальним завданням кожним здобувачем ВО, та загальну частину, що зв'язує окремі частини до єдиного проекту (роботи) і визначає його (її) комплексність.

Методичні комісії факультети мають право затверджувати методичні

рекомендації та інші нормативні документи щодо особливостей підготовки кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів) з урахуванням специфіки спеціальностей і освітніх програм на факультеті та які не суперечать вимогам даного Положення.

1. Мета та завдання кваліфікаційної роботи (проєкту) диплому

Метою кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) є систематизація, узагальнення, закріплення та розширення теоретичних знань, їхнє ефективне застосування для виконання науково-прикладного завдання шляхом поглибленого, комплексного опанування обраної теми та методів самостійного дослідження, демонстрації вмінь логічного і послідовного викладу дослідницького матеріалу, а також навичок практичного застосування теоретичних знань для виконання завдань відповідно до вимог освітніх програм із певної галузі знань, спеціальності.

Кваліфікаційна робота (проєкт), здобувачів рівня вищої освіти «бакалавр» – це самостійно виконана науково-дослідна робота, що демонструє авторське бачення проблеми, можливості її дослідження та розв’язання, свідчить про вміння автора використовувати теоретичні знання і практичні навички, набуті під час навчання, працювати з інформаційними джерелами, систематизувати, опрацьовувати, узагальнювати та досліджувати фактологічний матеріал, обґрунтовувати і верифікувати отримані результати, формулювати аргументовані та виважені висновки. У кваліфікаційній роботі має бути досліджено проблему у відповідній сфері із застосуванням теорії та наукових методів дослідження.

Кваліфікаційна (дипломна) робота здобувачів рівня вищої освіти «магістр» – це самостійне та завершене наукове дослідження, у якому на базі вивчених професійно-орієнтованих дисциплін і виконаних студентом практичних робіт за фаховим спрямуванням мають бути сформульовані та обґрунтовані наукові положення з елементами новітніх знань (наукової новизни), що характеризують внутрішню єдність одержаних результатів, зроблених висновків і розроблених рекомендацій, які висуваються до практичного впровадження та публічного захисту і свідчать про можливість виконувати конкретні інноваційні управлінські, науково-теоретичні та прикладні

завдання з урахуванням специфіки різних галузей науки та сфер професійної діяльності за профілем підготовки здобувача освітнього ступеня «Магістр». У кваліфікаційній роботі має бути розв'язана складна задача у відповідній сфері, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій.

Кваліфікаційна (дипломна) робота (проєкт) є випускною самостійною роботою здобувачів ВО, на основі якої ЕК вирішує питання про присвоєння здобувачу ВО відповідної кваліфікації.

Кваліфікаційна (дипломна) робота (проєкт) технічного спрямування складається з пояснювальної записки, графічної частини, ілюстративного та (або) фактичного матеріалу і представляє собою документацію, склад і обсяг якої визначений завданням.

Кваліфікаційні роботи (проєкти) інших напрямів складаються із текстової частини, а також презентаційного матеріалу, який використовується при захисті.

2. Етапи підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту)

Підготовка кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) складається з наступних етапів:

- вибір та узгодження теми й отримання завдання на кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт);
- збирання фактичного матеріалу для виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- проходження переддипломної практики;
- обробка матеріалу для кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- коригування теми, завдання;
- написання кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- попередній захист кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) на відповідній випусковій кафедрі;
- рецензування кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- допуск до захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- захист кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) на засіданні атестаційної комісії.

3. Керівництво організацією підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту)

Загальне керівництво організацією підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) здійснює ректор університету згідно з Законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту», постановами Кабінету Міністрів України та нормативними документами Міністерства освіти і науки України, системи менеджменту якості ISO 9001:2015. Ректор (перший проректор) ставить завдання щодо забезпечення якості підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), видає накази, які регламентують організацію роботи деканатів факультетів (інститутів), випускових кафедр щодо підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), здійснює контроль за їх виконанням через проректора з навчально-педагогічної роботи і підпорядковані йому структурні підрозділи, деканів факультетів (керівників інститутів), організує регулярне обговорення стану підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) та результатів державної атестації здобувачів ВО на засіданні Вченої ради університету.

За організацію підготовки кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів) відповідає декан факультету (керівник інституту), який здійснює керівництво й контроль з питань організації підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) через заступників деканів та завідувачів випускових кафедр.

На випусковій кафедрі відповідальність за організацію та якість підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) несе завідувач кафедри та гарант відповідної освітньо-професійної програми. Вони безпосередньо здійснюють організацію і контроль з підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту).

Керівниками кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів) призначаються професори, доценти, старші викладачі кафедр, а також наукові співробітники і висококваліфіковані фахівці відповідного напрямку. Керівництво кваліфікаційними (дипломними) роботами магістрів викладачами кафедри які не мають наукового ступеня, як виняток, дозволяється викладачам, які мають стаж роботи не менше 5 років, при цьому обов'язково в наказі ректора додатково признається консультант з числа НПП з науковим ступенем.

Загальна кількість дипломників різних ступенів вищої освіти на одного керівника кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) не може перевищувати одночасно: ОС «бакалавр» – 10 осіб, ОС «магістр» - 10 осіб.

Керівник кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) затверджується наказом ректора на підставі подання завідувача кафедри.

Час, відведений на керівництво одної кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), її консультування, та захист, а також максимальна кількість дипломників відповідного ОС визначаються положенням «Про планування та облік педагогічного навантаження викладачів університету», яке затверджується рішенням вченої ради університету.

Керівник кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту):

- допомагає визначитися з темою кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- видає завдання на кваліфікаційну (дипломної) роботу (проєкт); графік виконання та визначає нормативні матеріали (нормативні документи, методики тощо, згідно зі специфікою роботи);
- встановлює вихідні дані, які повинні бути зібрані під час переддипломної практики та попередніх досліджень;
- рекомендує перелік основної літератури, яка необхідна для підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- перевіряє розділи та в цілому зміст пояснювальної записки (текстової частини) і графічного (ілюстративного) матеріалу і дає відповідні рекомендації та консультації. На консультаціях здобувач ВО отримує роз'яснення з принципових питань кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту). Змістовну складову кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) здобувач вищої освіти визначає самостійно;
- здійснює систематичний контроль за виконанням дипломником встановленого графіку роботи, перевіряє точність і достовірність проведених розрахунків, оформлення структурних елементів кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) та інформує завідувача кафедри про хід виконання запланованого обсягу робіт та всі відхилення, що мають місце;

- надає відгук про роботу здобувача ВО під час підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), рекомендує кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт) до захисту;
- готує дипломника до попереднього захисту кваліфікаційної роботи (проєкту) на відповідній випусковій кафедрі;
- має бути присутнім на засіданні ЕК при захисті кваліфікаційної роботи (проєкту) керівником яких він є, крім випадків з поважних причин.

При виконанні кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) може бути призначений консультант розділу або пунктів з питань охорони праці, техніко-економічного обґрунтування, пропозицій тощо.

За викладачами, які здійснюють керівництво кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) вперше, за рішенням кафедри можуть закріплюватися консультанти, з числа досвідчених викладачів кафедри з питань:

- зі специфічних виробничих, технічних, наукових тощо;
- питань, які відносяться до компетенції кафедр фундаментальних чи професійно орієнтованих дисциплін;
- техніко-економічного обґрунтування прийнятих рішень та розрахунків економічного ефекту;
- з питань правових та законодавчих документів;
- питань екології тощо.

Функціями консультанта розділу кваліфікаційної(дипломної) роботи (проєкту) є:

- видача завдання з виконання розділу кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- надання допомоги в підборі спеціальної й довідкової літератури,
- стандартів та інших нормативних документів;
- проведення систематичних консультацій за узгодженим графіком;
- перевірка оригіналу проєкту (роботи) і підписання його на титульному аркуші і на аркуші графічної частини.

Якщо консультанти з певних питань є обов'язковим для всіх кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів), то це зазначається в річному навантаженні відповідної кафедри, де вказується конкретний час, відведений

консультантам на одного дипломника.

Нормоконтроль кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) – це встановлення відповідності складових кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) вимогам чинних національних стандартів України та іншої нормативної документації.

Нормоконтролюванню підлягають документи розроблені згідно з вимогами чинних нормативних документів, наприклад, такі як:

- організаційно-розпорядча документація;
- пояснювальна записка;
- кресленики і схеми;
- плани будівель і споруд;
- схеми розташування обладнання тощо.

Приблизний зміст нормоконтролю в залежності від виду документів наведено в таблиці 1.

Нормоконтроль на кафедрі здійснює завідувач кафедри, або для проведення нормоконтролю розпорядженням завідувача призначається викладач нормоконтролер, який здійснює нормоконтроль у відповідності зі встановленим графіком.

Після перевірки та підписання нормоконтролером кваліфікаційна (дипломної) робота (проєкт) надається на затвердження завідувачу кафедри та направляється на **рецензування** до фахівця відповідної кваліфікації для отримання рецензії. До складу рецензентів можуть залучатися висококваліфіковані фахівці за напрямом кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), а також науковці профільних закладів освіти, науково-дослідницьких, проектних інститутів, провідні спеціалісти державних установ, науково-педагогічні працівники, які не працюють на випусковій кафедрі університету.

Таблиця 1 - Зміст нормоконтролю в кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів)

Види документів	Що перевіряється
-----------------	------------------

<p>Пояснювальна записка: титульний аркуш, завдання, відомість кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), реферат, вступ, зміст, основний текст, висновки, список літератури, додатки.</p>	<p>а) відповідність позначки, які присвоєні пояснювальній записці, встановленій в університеті системі позначок документів; б) наявність і послідовність складових в записці (титульний аркуш, завдання, відомість технічного проєкту, реферат тощо); в) правильність виконання титульного аркушу, відомості проєкту (роботи), реферату, назв розділів, підрозділів, списку літератури, додатків; г) правильність написання формул, таблиць, одиниць позначень, скорочень слів, оформлення рисунків; д) наявність і правильність посилань на використану літературу, стандарти і інші нормативно-технічні документи</p>
<p>Графічна частина: кресленники і схеми</p>	<p>а) відповідність позначки, які присвоєні кресленнику, встановленій в університеті системі позначок документів; б) правильність заповнення основного напису; в) відповідність умовних графічних позначень елементів, які входять у схему, вимогам стандартів; г) виконання креслеників у відповідності з вимогами стандартів Єдиної системи конструкторської документації на формати, масштаби, зображення нанесення розмірів, умовні зображення конструктивних елементів тощо; д) дотримання вимог стандартів Єдиної системи конструкторської документації на умовні зображення деталей а також на інші нормативні позначки; е) відповідність специфікації формі, що встановлена стандартом, і дотримання правил її заповнення; ж) правильність найменувань і позначок виробів і документів, записаних у специфікації; з) правильність застосування умовних позначок на схемах розміщення обладнання та планах будівель і споруд.</p>

Рецензія – це документ, в якому викладені результати оцінювання кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) рецензентом з критичними зауваженнями, а також надана загальна оцінка кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту). Існує форма бланка рецензії, на яких рецензент може викласти особистий висновок, але можливе застосування і вичайних аркушів.

Обсяг рецензії становить 1-3 сторінки друкованого (комп'ютерного) тексту.

В рецензії повинна бути надана загальна оцінка кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), позитивні і негативні сторони його з таких основних питань:

а) відповідність виконаної кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) завданню та розбіжності, якщо вони мали місце;

б) використання в роботі (проєкті) передового виробничого і наукового досвіду, самостійних оригінальних рішень і ступень їх обґрунтування;

в) якість графічних розробок і оформлення пояснювальної записки;

г) обґрунтованість прийнятих в роботі (проєкті) рішень, рекомендацій та висновків;

д) реальна практична цінність кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) і можливість його використання в галузі або науці;

е) рівень теоретичної підготовки дипломника і вміння використовувати свої знання при розв'язанні науково-практичних завдань;

ж) загальна оцінка кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) за 4-бальною системою;

з) можливість надання відповідного ОР виконавцю кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту).

Рецензент обов'язково вказує власні (повні) ім'я, прізвище, по батькові, місце роботи, посаду та ставить особистий підпис. Підпис засвідчується печаткою підприємства (організації), або завіряється печаткою відділу кадрів підприємства (організації) на якому працює рецензент.

4.Права і обов'язки здобувача вищої освіти - дипломника

Здобувач вищої освіти - дипломник має право:

– вибирати тему кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) з числа запропонованих випусковою кафедрою або запропонувати власну тему з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки і можливості виконання. Для цього він звертається з відповідною заявою на ім'я завідувача кафедри на якій відбувається підготовка кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);

- користуватися комп'ютерною технікою випускової кафедри, довідковою літературою та стандартами, стендами зі зразками складових пояснювальної записки та графічного матеріалу, методичними вказівками щодо виконання та оформлення кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) та ін.;
- користуватися лабораторною та інформаційною базою кафедри, приладами, вимірювальною технікою тощо для проведення натурального експерименту, математичного моделювання або наукових досліджень за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- отримувати консультації керівника та консультантів проєкту (роботи) за потребою;
- самостійно вибирати варіанти вирішення завдань підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);
- попереднього (на кафедрі), та захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) у ЕК;
- звертатися до голови ЕК, керівництва факультету (інституту), університету зі скаргами або апеляціями щодо порушення його прав.

Оцінка, яка за результатами захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) виставлена ЕК, оскарженню не підлягає.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- своєчасно вибрати тему кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) та отримати конкретні завдання від керівника роботи (проєкту) для підбору та опрацювання матеріалу, необхідного для підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) під час проведення переддипломної практики;
- на переддипломній практиці, крім виконання програми, ознайомитися з практичною реалізацією питань організації та управління виробництвом (підприємством, фірмою тощо), охороною праці, вирішенням питань екології, безпеки життєдіяльності, техніко-економічних і спеціальних питань за темою дипломного проєкту (роботи);
- скласти та узгодити з керівником роботи (проєкту) календарний план-графік виконання підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) з урахуванням трудомісткості розділів, необхідності перевірки матеріалів керівником та консультантами, отримання відгуку керівника і рецензії та

своєчасного надання повністю підготовленої і перевіреної та допущеної до захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) не пізніше ніж за десять днів до його захисту в ЕК;

- регулярно, не менше одного разу на два тижні, інформувати керівника про стан виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) відповідно до плану-графіку, надавати на його вимогу необхідні матеріали для перевірки;

- самостійно виконувати кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт) ;

- при розробці питань враховувати сучасні досягнення науки і техніки, використовувати передові методики наукових та експериментальних досліджень, приймати оптимальні рішення із застосуванням системного підходу;

- при проектуванні конкретних зразків техніки та розробці технологічних процесів виробництва, проведенні різного роду розрахунків та моделюванні, використовувати сучасні комп'ютерні технології;

- відповідати за правильність прийнятих рішень, обґрунтувань, розрахунків, якість оформлення пояснювальної записки та графічного матеріалу, їх відповідність методичним рекомендаціям (вказівкам) з підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), існуючим чинним нормативним документам;

- чітко дотримуватися календарного плану-графіку виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), встановлених правил поведінки в лабораторіях і кабінетах, своєчасно та адекватно реагувати на зауваження та рекомендації керівника і консультантів кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту);

- у встановлений календарним планом термін, подати кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт) для перевірки керівнику та консультантам і після усунення їх зауважень повернути керівнику для отримання відгуку;

- згідно з Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату серед здобувачів вищої освіти в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного, здобувач надає кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт) до відділу моніторингу якості освітньої діяльності університету для перевірки на плагіат не пізніше ніж за 10

днів до захисту;

– у разі позитивного результату перевірки на плагіат, кваліфікаційна (дипломної) робота (проект) допускається до захисту. Якщо кваліфікаційна (дипломної) робота (проект) оцінені незадовільно, вони не допускаються до захисту і повертаються здобувачу на доопрацювання.

– отримати всі необхідні підписи на титульному аркуші пояснювальної записки, відомості кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту) та кресленнях;

– особисто подати кваліфікаційну (дипломну) роботу (проект), допущений до захисту, рецензенту. На його вимогу надати необхідні пояснення з питань, які розроблялися в кваліфікаційній (дипломній) роботі (проекті);

– ознайомитися зі змістом відгуку керівника і рецензії та підготувати (у разі необхідності) аргументовані відповіді на їх зауваження при захисті кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту) у ЕК. Вносити будь-які зміни або виправлення в кваліфікаційну (дипломну) роботу (проект) після отримання відгуку керівника та рецензії забороняється.

– пройти попередній захист кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту) на кафедрі, де виконувався проект (робота);

– у термін, визначений графіком, надати кваліфікаційну (дипломну) роботу (проект) до ЕК;

– своєчасно прибути на захист кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту) або попередити завідувача випускової кафедри та голову ЕК (через секретаря ЕК) про неможливість присутності на захисті із зазначенням причин цього та наступним наданням документів, які засвідчують поважність причин.

У разі відсутності таких документів, ЕК може прийняти рішення про не атестацію дипломника як такого, що не з'явився на захист кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту) без поважних причин, з подальшим відрахуванням з університету. Якщо здобувач ВО не мав змоги заздалегідь попередити про неможливість своєї присутності на захисті, але в період роботи ЕК надав необхідні виправдані документи, ЕК може перенести дату захисту.

5. Роль гаранта освітньої програми

Гарант освітньої програми забезпечує приймає участь у формуванні

переліку рекомендованих тем кваліфікаційних робіт, його щорічне коригування відповідно до сучасних викликів і тенденцій розвитку відповідної сфери, вимог національного та регіональних ринків, особливостей ринку праці, пропозицій стейкхолдерів. Гарант освітньої програми приймає участь у забезпечує організацію процедури вибору здобувачами теми кваліфікаційної роботи та наукових керівників, погоджує теми робіт, запропоновані здобувачами самостійно, виносить питання про затвердженні тем кваліфікаційних робіт та наукових керівників на засіданні випускової кафедри. Гарант може надавати консультації науковим керівникам та здобувачам щодо відповідності структури, об'єкту та предмету дослідження, змісту кваліфікаційної роботи освітній програмі.

Гарант освітньої програми очолює відповідні приймає участь у роботі комісій з попереднього захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи (проекту) та разом з керівником приймає рішення про допуск (умовний допуск, недопуск) кваліфікаційної роботи до публічного захисту на засіданні атестаційної комісії. Гарант освітньої програми, як правило, є членом відповідної атестаційної комісії, на засіданні якої здійснюється захист кваліфікаційної роботи.

6. Тематика кваліфікаційних (дипломних) проектів (робіт)

Теми кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) розробляє випускова кафедра з урахуванням специфіки ОПП, за якими здійснюється підготовка фахівців, вимог стандартів вищої освіти (ОПП або ОНП) для відповідного ОР; власного досвіду керівництва кваліфікаційними (дипломними) роботами (проектами); наукових досліджень та професійних інтересів професорсько-викладацького складу кафедри, замовлень і рекомендацій виробничих підприємств, науково-дослідних інститутів, галузевих міністерств і відомств тощо. Окремі теми кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) можуть бути запропоновані здобувачами ВО з відповідним обґрунтуванням доцільності їх розробки. Як правило, вони пов'язані з науково-дослідною роботою здобувача ВО (НДРС) на кафедрі або його професійною діяльністю.

Теми кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) повинні бути актуальними, відповідати сучасному рівню науки, техніки і технологій,

спрямовані на вирішення регіональних і національних потреб та проблем розвитку певної галузі діяльності.

Назва теми повинна бути, за можливості, короткою, чітко і конкретно відображати мету та основний зміст кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) і бути однаковою в наказі ректора про закріплення тем і керівників за здобувачами ВО, завдання на підготовку кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), титульному аркуші пояснювальної записки, креслениках, документах ЕК тощо. та в додатку до диплома. Як правило, вона повинна починатися з назви загального об'єкта проєктування (системи, процесу, будівлі), а закінчуватися назвою його складової (вузла, елемента, технологічної операції), яка докладно розробляється і розраховується у спеціальній частині роботи (проєкту).

Необхідно, за можливості, уникати початку формулювання назви теми кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) зі слів “Проєкт...”, “Проєктування...”, “Дослідження...” тому, що саме це передбачає їх визначення. У назві мають бути відсутні також будь-які кількісні дані.

У назві кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), яка зазначається у бланку завдання, наказі про закріплення теми, протоколі ЕК, заліковій книжці здобувача ВО та в додатку до диплома не дозволяється використовувати скорочення (аббревіатури), крім загальноприйнятих.

Для того, щоб здобувачі ВО могли обрати тему відповідно до їх уподобань, власних можливостей, максимального використання матеріалів власних курсових проєктів (робіт), результатів науково-дослідної роботи здобувача, практичного досвіду роботи за фахом або навчання на дуальній формі.

Випускова кафедра повинна створити всі умови для своєчасного ознайомлення здобувачів ВО - випускників з тематикою кваліфікаційних (дипломної) робіт (проєктів), надати необхідну допомогу у виборі теми, яка відповідає інтересам та можливостям кожного з них. Особливо це стосується тих здобувачів ВО, які з різних причин не змогли заздалегідь визначитися щодо теми майбутньої кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту). Поряд із наданням інформації про тематику підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) необхідно провести з ними бесіди та консультації керівників кваліфікаційних (дипломної) робіт (проєктів) стосовно мети, змісту,

проблематики, обсягу певної кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) із тим, щоб кожний здобувач ВО повністю з'ясував особливості його розробки.

Інші вимоги до тематики кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів), які не суперечать вимогам даного Положення, можуть розроблятися методичними комісіями факультетів або випусковою кафедрою з урахуванням специфіки спеціальностей і освітніх програм.

7. Завдання на кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт)

Завдання на кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт), згідно з затвердженою формою, затверджується завідувачем випускової кафедри і видається дипломнику з урахуванням рекомендацій та вимог за усіма ОР не пізніше 1 тижня, після затвердженої наказом по університету теми та керівника кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту).

Якщо навчальним планом підготовки фахівця передбачена переддипломна практика, керівник повинен видати дипломнику завдання стосовно питань кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) перед її початком.

У завданні зазначаються:

- тема кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) та наказ по університету, яким вона затверджена;
- термін здачі здобувачем ВО закінченої роботи (проєкту), який встановлюється рішенням випускової кафедри з урахуванням часу, необхідного для отримання відгуку керівника, перевірки на плагіат, візи завідувача випускової кафедри про допуск до захисту, рецензії на кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт) та подання до захисту не пізніше, ніж за десять днів до захисту;

вихідні дані до роботи (проєкту). У вихідних даних кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) зазначаються лише кількісні або (та) якісні показники (характеристики) об'єкта проєктування, яким він повинен відповідати після розробки в даній кваліфікаційній (дипломній) роботі (проєкті); умови, в яких повинен функціонувати об'єкт проєктування (часові, просторові, кліматичні, енергетичні, навантажувальні, екологічні, ергономічні); припустимі відхилення від нормативних значень показників або похибки (максимальні,

мінімальні, середньоквадратичні) тощо.

Вихідні дані кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) повинні визначати кількісні або (та) якісні показники щодо умов, засобів та методів, які характеризують спрямованість наукового дослідження, конкретизують методіку розв'язання теоретичних проблем та проведення експерименту, якщо останнє не є предметом самостійного вибору здобувач ВО в процесі виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту). Залишати цей розділ завдання незаповненим або зазначати в ньому літературні джерела (крім тих, де надається опис і характеристика конкретного об'єкта-прототипу) неприпустимо.

Перелік питань, які повинні бути розроблені.

Зазначаються конкретні завдання з окремих частин проєкту (роботи) (основної, спеціальної, економічної та інших (за необхідністю), послідовність та зміст яких визначають фактично програму дій дипломника та майбутню структуру пояснювальної записки. Формулювання цих завдань з кожної частини проєкту (роботи) повинно бути в наказовому способі, тобто починатися зі слів: «Розробити...», «Обґрунтувати...», «Оптимізувати...», «Провести аналіз...», «Розрахувати...» тощо.

Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу.

Визначаються кресленики, діаграми, гістограми, рисунки, плакати тощо, які є обов'язковими для виконання в даному проєкті (роботі). Кількість обов'язкових креслеників (ілюстрацій) та їх формати визначає випускова кафедра з урахуванням вимог цього Положення.

Консультанти з окремих питань (або частин) проєкту(роботи).

Зазначаються назви питань (наприклад, з питань економічного обґрунтування проєкту (роботи) або просто з економічних питань, питань охорони праці, з технологічної частини, інших спеціальних питань) та вчене звання, прізвище й посада консультанта з цих питань.

Календарний план виконання.

Календарний план регламентує виконання усіх етапів кваліфікаційної роботи з вказівкою термінів виконання кожного з них.

Дата видачі завдання.

Завдання підписується керівником кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), який несе відповідальність за реальність виконання та збалансованість

його обсягу з часом, відведеним на підготовку кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), а також здобувачем ВО, який своїм підписом засвідчує дату отримання завдання для виконання. Завдання є необхідною складовою пояснювальної записки.

8. Загальні вимоги до структури, обсягу та змісту кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкти).

Зміст та обсяг кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) повинен відповідати вимогам ОПП відповідної спеціальності, часу виділеному навчальним планом спеціальності на розробку кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), методичним рекомендаціям (вказівкам) про підготовку кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) випускової кафедри.

Кваліфікаційні (дипломні) роботи (проєкти) різних ОР за своєю структурою практично однакові, а за обсягом, повнотою та науковим рівнем дослідження (розробки) питань розрізняються, що є наслідком відмінності виробничих задач діяльності фахівця.

Правила оформлення кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) приводяться у методичних рекомендаціях випускових кафедр, розроблених на основі вимог чинних нормативних документів, які конкретизують рамкові вимоги щодо змісту, обсягу, порядку контролю за виконанням, підготовки до захисту тощо з урахуванням специфіки освітніх програм.

Орієнтовний обсяг складає:

– кваліфікаційна роботи (проєкт) бакалавра (комп'ютерний набір) – 40-55 сторінок, для напрямів технічного спрямування - обов'язковий графічний (ілюстративний) матеріал – не менше 6 аркушів креслень (плакатів) формату А1. Якщо проєкт передбачає конструкторську розробку, графічна частина повинна містити не менш трьох аркушів конструкторської частини виконаних згідно вимог (ЄСКД);

– кваліфікаційна (дипломна) робота магістра (комп'ютерний набір) – 55-80 сторінок, для напрямів технічного спрямування - ілюстративний матеріал не менше 6 аркушів плакатів формату А1.

Кількість сторінок кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) повинна бути достатньою для того, щоб розкрити мету та завдання випускної роботи.

Кількість сторінок може варіюватися залежно від конкретних вимог освітньої програми, обсягу дослідження, поставлених цілей та задач. Рекомендується, щоб розкриття кожної задачі або розділу дипломної роботи (проєкту) були чіткими та зрозумілими, щоб уникнути зайвої інформації.

9. Порядок допуску кваліфікаційних робіт (проєктів) до захисту

Завершена кваліфікаційна (дипломна) робота (проєкт), підписана здобувачем, консультантами, керівником, нормоконтролером подається на випускову кафедру не пізніше, ніж за 10 днів до початку роботи ЕК.

Завідувач кафедри після ознайомлення із кваліфікаційною (дипломною) роботою (проєктом) визначає дату попереднього захисту.

У випадку, якщо здобувач ВО не подав у встановлений термін виконану в повному обсязі кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт) або на попередньому захисті показав відсутність необхідних знань за основними питаннями роботи (проєкту), на засіданні кафедри може бути ухвалене рішення про недопущення здобувача ВО до захисту. Протокол засідання кафедри надається в деканат факультету.

При позитивній оцінці попереднього захисту завідувач кафедрою затверджує кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт) і допускає здобувача ВО до захисту.

10. Організація захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту)

Екзаменаційна комісія з державної атестації здобувачів ВО створюється і працює відповідно до вимог Положення про атестацію здобувачів вищої освіти в ТДАТУ.

Для роботи екзаменаційної комісії надається аудиторія, яка спеціально обладнана для проведення процедури захисту. Захист кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів) відбувається на відкритих засіданнях комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії. Також обов'язкова присутність при захисті здобувача вищої освіти-дипломника його керівника, крім випадків з поважних причин. Черговість захисту визначається графіком, який затверджується деканом (керівником ННІЗУП) і доводиться до відома здобувачів вищої освіти - дипломників

напередодні.

Кількість здобувачів, які мають право захищатися в один день не повинно перевищувати 12 осіб.

Голова ЕК оголошує початок захисту, повідомляє тему кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), прізвище здобувача ВО та керівника кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) і надає йому слово для доповіді. Час доповіді здобувача ВО складає 10-15 хвилин. За цей час він повинен чітко й стисло висвітлити мету роботи, актуальність теми, результати роботи, сутність запропонованих рішень, основні пропозиції і висновки. Графічний матеріал (або комп'ютерна презентація) використовується для ілюстрації доповіді.

Після завершення доповіді члени комісії ставлять запитання, які спрямовані на розкриття недостатньо висвітлених у доповіді розробок, обґрунтованості прийнятих рішень, пропозицій тощо. Можуть задаватися також питання, що стосуються не тільки спеціальних, але загальнотеоретичних аспектів дипломного проєкту. У зв'язку з тим, що захист проєкту прилюдний, питання можуть задаватися й будь-ким з присутніх на захисті з дозволу голови ЕК. Здобувач ВО повинен відповідати на всі запитання гучно, розбірливо, ввічливо.

По завершенню відповідей на запитання оголошується рецензія й відгук керівника або заслуховується його виступ з короткою характеристикою роботи здобувача ВО. Здобувач ВО відповідає на зауваження рецензента і після цього голова комісії оголошує захист завершеним. Оцінка захисту на цей момент не оголошується, тому що вона визначається на закритому засіданні ЕК за завершенням захистів всіх кваліфікаційних (дипломних) робіт (проєктів), які внесені до графіку роботи комісії на цей день.

Підсумки кожного захисту обговорюються членами ЕК у відсутності інших осіб і оцінюються за 4-бальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), більшістю голосів. При виставлянні оцінки враховується наукова й професійна підготовка здобувача ВО, якість виконаного текстового і графічного матеріалу, вміння відповідати на запитання й захищати свою точку зору.

Прийняті рішення ЕК оголошуються головою у присутності членів комісії, дипломників та інших осіб. Оголошується оцінка захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту) кожному зі здобувачів ВО і ухвала рішення щодо

видачі диплома про закінчення навчання в університеті із наданням відповідного ОР.

Екзаменаційна комісія виносить рішення про видачу дипломів з відзнакою, якщо для цього виконані необхідні умови, відзначає роботи, які виконані на замовлення з виробництва і мають рекомендації щодо впровадження, а також може рекомендувати випускника-бакалавра для вступу до магістратури, а випускника-магістра – до аспірантури.

Після оголошення рішення ЕК процедура захисту є завершеною.

Всі кваліфікаційні (дипломні) роботи (проєкти) передаються до архіву університету та наукової бібліотеки університету (в репозитарій) для зберігання, в день захисту.